

«Δέος και πόνος μπροστά στην ζωή που αμφισβητείται»

Δημητρίου Καραγιάννη
Παιδοψυχίατρου - Ψυχοθεραπευτή Οικογένειας

Η παρουσία μου σήμερα σχετίζεται με την καθημερινή μου κλινική πράξη, όπου οι άνθρωποι που με προσεγγίζουν μεταφέρουν τους πόνους, τους φόβους και τις αγωνίες τους. Ταυτόχρονα όμως βιώνουν την ελπίδα, την εμπιστοσύνη και την πεποίθηση ότι η ανάληψη της προσωπικής ευθύνης δύναται να επουλώσει τα όποια τραύματα της ανθρώπινης ύπαρξης.

Επομένως στην δική μου περίπτωση δεν ταιριάζει ο ιδεολογικός-ηθικιστικός λόγος, ο οποίος συνήθως παρακάμπει τις αποχρώσεις και δημιουργεί ένα ρητορικό έργο μετατόπισης των κινδύνων.

Ένας τέτοιος ιδεολογίζων λόγος είναι ο καταγγελτικός εισαγγελικός λόγος που καταδικάζει για ανηθικότητα τους ανθρώπους που έχουν εμπλακεί σε μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη.

Έχοντας να αναλύσουμε αυτό το θέμα, το οποίο είναι σημαντικό μα και ευαίσθητο, είναι καλό να αποφύγουμε να μετατραπούμε σε δικαστήριο. Διαφορετικά κάποιιοι θα γίνουν εισαγγελείς που θα καταγγέλλουν και θα καταδικάζουν, ενώ κάποιιοι άλλοι θα αναλάβουν ως συνήγοροι υπεράσπισης να προσπαθούν να υπερασπισθούν, τάχα εν ονόματι των ατομικών δικαιωμάτων, το "δικαίωμα" της έκτρωσης. Η μετατροπή δηλαδή της αναζήτησης της αλήθειας σε ιδεολογικές διαμάχες οδηγεί στην διαστρέβλωση της πραγματικότητας και στην απώλεια της ίδιας της αλήθειας.

Η απομόνωση ενός γεγονότος από την διεργασία (process) που το γεννά και από το πλαίσιο (context) που το περιβάλλει οδηγεί στην διαστρεβλωτική εξέτασή του. Αυτό εξάλλου έχει αποτελέσει ένα ξεπερασμένο ζήτημα για τις φυσικές επιστήμες, όταν τις απασχολούσε η σχέση της in vitro- πειραματικής εξέτασης των φαινομένων με την in vivo- πραγματικότητα της ζωής.

Είναι επομένως πολύ απλοϊκό να φανταζόμαστε ότι η ιδεολογική διερεύνηση στα πλαίσια κάποιων συνεδρίων και οι όποιες αποφάσεις τους επηρεάζουν τον άνθρωπο που ευρίσκεται μέσα στον κυκεώνα της απειλής της προσωπικής του ζωής. Τότε που η κοπελίτσα των 16- 17 ετών δεν έχει συνέλθει από την έκπληξη της τραγικότητας από την ελαφρότητα του ερωτικού παιχνιδιού. Τότε που η μεσήλιξ μητέρα νέων ενήλικων παιδιών αντιλαμβάνεται ότι είναι πάλι έγκυος. Τότε που το νέο ζευγάρι που πάει στον γυναικολόγο χέρι- χέρι για να επιβεβαιώσει το χαρμόσυνο γεγονός ανακαλύπτει ότι το έμβρυο πάσχει από ένα σοβαρό σύνδρομο που θα το οδηγήσει στη βαριά νοητική καθυστέρηση.

Η βιωμένη Ορθοδοξία στο διάβα των αιώνων μας επιτρέπει να εκφραζόμαστε με λόγο υπεύθυνο μα συνάμα τρυφερό, όπως αυτός που χρησιμοποιείται στο γεροντικό. Στο γεροντικό, αναφέρεται μια ιστορία όπου ένας μοναχός καταγγέλλεται από τους άλλους, ότι έχει ερωτικές σχέσεις με κάποια γυναίκα στο κελί του. Ο γέροντας του μοναστηριού, γνωρίζοντας ότι οι μοναχοί ετοιμάζονται να του επιτεθούν πηγαίνει πρώτος στο κελί και βλέπει τον μοναχό να αμαρτάνει με την γυναίκα. Κρύβει την γυναίκα μέσα σ' ένα πιθάρι, κάθεται πάνω και φωνάζει τους άλλους μοναχούς να του δείξουν την γυναίκα. Καθώς δεν την βρίσκουν, τους επιτιμεί λέγοντας: "Να μην καταγγέλλετε έναν αδελφό, αλλά να ασχολείσθε με τις δικές σας αμαρτίες". Στην συνέχεια κάλεσε τον μοναχό που αμάρτανε να αναρωτηθεί για την πορεία του. Ο γέροντας είπε ψέματα, αλλά φρόντισε τους μοναχούς σε όλα τα επίπεδα. Δεν έκρινε τον άνθρωπο, αλλά δεν συγκατάνευσε στην αμαρτία, γιατί τότε η φροντίδα του δεν θα ήταν γνήσια. Ακολούθησε την στάση του Χριστού προς την Σαμαρείτιδα.

Ο Χριστός πλησιάζει την Σαμαρείτιδα, κάθεται κοντά της, αναφέρεται ξεκάθαρα στους πέντε άνδρες της, αλλά δεν εστιάζει στην όποια δυσλειτουργία της. Απευθύνεται στην φλόγα της λαχτάρας της, στην βαθιά και γνήσια αναζήτηση της για την αλήθεια. Και ο Χριστός πρόσωπο με πρόσωπο, αναδεικνύει την Αγία Φωτεινή.

Στις μέρες μας, κάποιος μοντέρνος ιερέας που θα έκανε δημόσιες σχέσεις, θα προσπαθούσε να απαλύνει την κατάσταση και να μην γίνει δυσάρεστος μαζί της. Αυτό όμως τελικά θα οδηγούσε στην απώλεια της αγιότητας.

Αντίστοιχα, ένας ηθικιστής ιερέας, θα προσπαθούσε να την αποφύγει, για να μην μianθεί από την ηθική διαφθορά της, ή θα την πλησίαζε για να της δημιουργήσει ενοχές και τύψεις, γιατί έτσι αντιλαμβάνεται την μετάνοια. Συνεπώς δεν θα συνειδητοποιούσε ότι προσέγγισε τόσο κοντά σε μια Αγία, από την οποία θα μπορούσε και εκείνος να κερδίσει.

Σήμερα που καλούμαστε να υπερασπίσουμε την ζωή ενάντια στην απελπισία και το θάνατο ας μιλήσουμε υπαρξιακά για το νόημα της ζωής. Είναι πολύ ευτελές και ανούσιο να προβάλλουμε το δημογραφικό πρόβλημα της Ελλάδας ως τον σημαντικό λόγο για τον οποίο πρέπει να αποφεύγουμε τις εκτρώσεις. Επιπλέον είναι τραγικό την στιγμή που υπερασπιζόμαστε την αγέννητη ζωή να επικαλούμαστε ως επιχείρημα την απειλή του πολέμου, δηλαδή την καταστροφή της ζωής.

Αναρωτιέμαι. Εάν βρεθεί κάποια μέθοδος έκτρωσης- γεγονός που δεν είναι καθόλου απίθανο- που δεν θα προκαλούσε καμία σωματική παρενέργεια στην γυναίκα, τότε κάποιοι από τον χώρο της Εκκλησίας θα χαιρόντουσαν ή θα στεναχωριόντουσαν; Αναρωτιέμαι. Μήπως κάποιοι από τον χώρο της Εκκλησίας επιχαίρουν και νιώθουν ικανοποίηση όταν αναφέρονται στα προβλήματα που δημιουργούνται στην γυναίκα, εξαιτίας της έκτρωσης; Προβάλλοντας βέβαια την μίζερη κατάσταση τους έναντι της σεξουαλικότητας και επομένως προσδοκώντας την τιμωρία όσων την γεύονται;

Αναφέρθηκε από προηγούμενο ομιλητή ως κύρια αιτία της έκτρωσης ο πανσεξουαλισμός. Σ' έναν πανσεξουαλισμό, που ενώ το ζητούμενο είναι ο έρωτας δυστυχώς και το έλλειμμα ευρίσκεται στον έρωτα.

Αυτό αποτελεί το μεγάλο στοίχημα στην ζωή μας. Να ζήσουμε ερωτικά. Να συγκατατεθούμε στην ζωή ερωτικά και Αναστάσιμα. Να ξεπεράσουμε δηλαδή όλες εκείνες τις μίζερες αντιλήψεις και στάσεις που οξειδώνουν την ζωή. Μια ζωή που ενώ έχει περιορισμένο χρόνο, αναλώνεται σε μια διαρκή γκρίνια, για τα προβλήματα που μας δημιουργούνται είτε στην οικογένεια, είτε στην εργασία. Η στάση μας να είναι ερωτική ως προς την ζωή, δηλαδή να έχει νόημα το κάθε τι που κάνουμε. Να μπορούμε να υπερβαίνουμε τον εαυτό μας. Να νιώθουμε την δυνατότητα της χαράς μέσα στην καθημερινότητά μας. Αυτό είναι το ζητούμενο. Και βέβαια αυτό είναι πολύ δύσκολο. Γιατί όταν αναφερόμαστε στον έρωτα στην καθημερινή πρακτική, το εννοούμε ως κατανάλωση κάποιων στιγμών ευχαρίστησης και όχι ως κατάκτηση ή ως άσκηση. Ο έρωτας συνεπάγεται την άσκηση που δεν ζητάει το χτύπημα και την διάλυση του εαυτού μας, στα πλαίσια μιας ψευδούς αυτοταπείνωσης, αλλά την υπέρβαση του εαυτού μας στην συνάντηση του άλλου. Ο έρωτας αποτελεί μια διαρκή πορεία και συνάντηση προσώπων. Επομένως το ζητούμενο σήμερα είναι μια ερωτική στάση, απέναντι σε όλη την ζωή, άρα η καταξίωση της ίδιας της ζωής.

Η καταναλωτική χρησιμοποίηση του έρωτα, συνεπάγεται και το ανάλογο κόστος. Το κόστος δεν είναι απλώς μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη, γιατί τότε μια πιο προσεκτική αντισύλληψη θα μπορούσε να το αποτρέψει. Το κόστος έγκειται στην αδυναμία ουσιαστικής συνύπαρξης με τον άλλο άνθρωπο. Η αφόρητη μοναξιά της "μη σχέσης" που προκαλείται από την αδυναμία ύπαρξης ενός αγαπητικού βλέμματος μέσα από το προσωπείο της αυταρέσκειας.

Έρχονται οι άνθρωποι που έχουν αγαπήσει ή που έχουν καταναλώσει τον έρωτα και βρίσκονται κάποια στιγμή μπροστά σε μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη. Ζητούν την γνώμη του τρίτου. Ζητούν μια μαγική λύση. "Τι κάνουμε;". Το ερώτημα αυτό παριστά ένα υπαρξιακό δίλημμα. Οι τρίτοι που καλούνται να απαντήσουν στο δίλημμα, πρέπει να είναι ενήμεροι των περιορισμών και των αδιεξόδων στα οποία καλούνται να εισέλθουν.

Όταν έρχεσαι μπροστά στο συγκεκριμένο περιστατικό, τότε καταλαμβάνεσαι από δέος. Πόνος σε διακατέχει εμπρός στην ζωή που αμφισβητείται. Γνωρίζεις ότι η ύπαρξη της ζωής αποτελεί ένα βιο-ψυχο-κοινωνικό γεγονός. Η βιολογική συνιστώσα της ζωής υφίσταται, αλλά το περιβάλλον αδυνατεί να αναλάβει την ευθύνη της.

Γνωρίζεις ότι δεν υπάρχει μια σωστή απάντηση. Γνωρίζεις επίσης ότι αυτό που σου ζητείται είναι μια εκ των υστέρων λύση στο σύμπτωμα μιας νόσου. Αυτό που αποζητά ο σύγχρονος άνθρωπος. Μια μαγική λύση, μια συγκάλυψη των συμπτωμάτων. Κυρίως ζητά την απενοχοποίηση και όχι μια συνολική απάντηση στην πορεία της ζωής του.

Η πρωταρχική σκέψη είναι ότι όταν χτίζεται το δίλημμα, το κάθε δίλημμα στη ζωή μας, το λάθος βρίσκεται στην βασική επιλογή που το στηρίζει. Το δίλημμα αναφέρεται πάντα στην επιλογή ανάμεσα σε δύο κακά, όπου καλείσαι να διαλέξεις το μικρότερο κακό.

Το δίλημμα στενεύει τον ανοικτό ορίζοντα της ελευθερίας στο περιοριστικό αδιέξοδο της επιλογής. Ο άνθρωπος που καλείται ως σύμβουλος στην επίλυση κρίσεων, δηλαδή στην αντιμετώπιση των διλημάτων δεν μπορεί να αποδεχθεί το πλαίσιο που του τίθεται, δίχως και αυτός να εγκλωβιστεί στα ίδια αδιέξοδα.

Το ουσιαστικό υπαρξιακό ερώτημα που τίθεται είναι: "Είμαστε έτοιμοι να απαντήσουμε στο πρωταρχικό νόημα της ζωής μας;". Ο άνθρωπος που μας ρωτάει, μας ρωτάει ως προς το τι πραγματικά επιζητεί στην ζωή του ο ίδιος ή στο πώς να λύσει μόνο το συγκεκριμένο σύμπτωμα;

Ο όποιος τρίτος εμπλέκεται, ανεξάρτητα του ρόλου του, ιερέας, πνευματικός, ψυχίατρος, φίλος, γονιός, κινδυνεύει να προβάλλει την δική του στάση. Μπορεί ένας τρίτος άνθρωπος να σταθεί κριτικά και ιδεολογικά απέναντι στην αφόρητη αγωνία αυτών των γονιών, όταν κανείς άνθρωπος δεν εύχεται να έχει ένα παιδί με βαρύτατη αναπηρία;

Μπορεί ένας τρίτος άνθρωπος να υπερασπίζεται την ορθότητα των απόψεών του, όταν μπροστά του υπάρχουν άνθρωποι που συγκλονίζονται; Όταν εκφέρουμε μόνο ιδεολογικές απόψεις, τότε δεν κατανοούμε αυτό που ο Φ. Ντοστογιέφσκι βεβαιώνει: "Όταν ένας άνθρωπος σταυρώνεται στην γη, όλη η γη σταυρώνεται". Που σημαίνει ότι οι άνθρωποι που έχουν αποφασίσει με επιλογή τους να μην γεννήσουν παιδιά (ιερείς, μοναχοί), δεν μπορούν να αποφασίζουν αβασάνιστα για την γέννηση παιδιών από άλλους.

Ο σύμβουλος που δεν έχει διάκριση, δηλαδή απεριόριστη αγάπη ώστε να κατανοεί τους ανθρώπους πέρα από τους όποιους τοπικούς και χρονικούς περιορισμούς, κινδυνεύει να πει στον άλλο, κάτι που έχει να κάνει με την δική του θεώρηση. Όμως αυτό δεν βοηθά.

Είναι συγκλονιστικές και πάντοτε μοναδικές οι στιγμές κατά τις οποίες βρίσκεσαι δίπλα σε ένα άνθρωπο που σου θέτει τις υπαρξιακές του αγωνίες. Ο υπεύθυνος σύμβουλος δεν μπορεί να παραμείνει στις συμβουλές, αλλά προσφέρει την ενεργό συμβολή του. Επιτρέπει στον εαυτό του να συγκινηθεί (συν - κινηθεί) και δεν παραμένει αμετακίνητος παρατηρητής και κριτής. Έχει την γενναιότητα να εκφράσει την δική του ανεπάρκεια, τα έντονα συναισθήματά του εμπρός σ' αυτό που συντελείται και ξεπερνά την τραγική δειλία της αποφυγής της μετοχής του στην παγκόσμια κοινή πανανθρώπινη μοίρα. Σ' αυτές τις τόσο σημαντικές στιγμές ο υπεύθυνος σύμβουλος γίνεται καταλύτης μιας εσωτερικής διεργασίας της αντίληψης για την ζωή, όχι βέβαια στην καλλιέργεια τύψεων και ενοχών, αλλά μιας μεταστροφής που μπορεί να οδηγήσει στην απελευθερωτική μετάνοια.

Ο πνευματικός σύμβουλος έχει να φωτίσει τους περιορισμούς, να φανερώσει τις κρυφές εμπλοκές, να δείξει την έλλειψη πραγματικής λύσης και ικανοποίησης από οιαδήποτε προγραμματισμένη επιλογή και μετά να μεταδώσει την πίστη για την πραγματοποίηση του αδύνατου, δηλαδή την υπέρβαση του διλήμματος με την ανάληψη του κόστους της ελευθερίας.

Τότε η θεραπευτική διεργασία δεν αφορά την καταστολή του συμπτώματος, αλλά την κατανόηση των παραγόντων που οδήγησαν στην γέννηση του συμπτώματος.

Τότε το σύμπτωμα που αναπαριστά την κρίση μπορεί να γίνει η αφορμή για την νοηματοδότηση της ζωής του, ο βατήρας για την εκκίνηση μιας άλλης ζωής, μιας ζωής με νόημα, ευθύνη και ελευθερία.

Η διατήρηση της κήσης δεν σημαίνει πάντα την υπέρβαση των προβλημάτων που θα δημιουργηθούν από την απόκτηση ενός ανεπιθύμητου παιδιού. Ειδικά στις ανύπαντρες γυναίκες που έχουν μια εκτός γάμου εγκυμοσύνη, η εγκυμοσύνη δύναται σε ασυνείδητο επίπεδο να παριστά:

- **Επίθεση κατά των γονιών:** Είναι σύνηθες η απόκτηση ενός παιδιού εκτός γάμου να παριστά μια ανοιχτή επίθεση κατά της άκαμπτης "ηθικότητας" των γονιών της κοπέλας με τους οποίους ευρίσκεται σε διαμάχη επικράτησης σε θέματα ηθικής και κύρια σε θέματα σεξουαλικότητας

- **Εκβιασμός του συντρόφου:** Η γυναίκα κρατά το παιδί στην προσπάθεια συγκράτησης του συντρόφου, που ήδη πριν από την εγκυμοσύνη επιζητούσε να αποδράσει από την σχέση. Ταυτόχρονα είναι η ασυνείδητη στάση να συγκρατήσει κάτι από τον άνθρωπο που είχε αγαπήσει, έστω και με προσωπική θυματοποίηση

- **Ατομική επιβεβαίωση:** Η γυναίκα κρατά ένα παιδί που θα το έχει μόνη, θέλοντας να αποδείξει ότι είναι ικανή μόνη της να αντιμετωπίσει τόσο τις ανάγκες του παιδιού, όσο και κάποιες πιθανές κοινωνικές αντιδράσεις. Εξάλλου για κάποιες γυναίκες το παιδί μπορεί να σημαίνει την κάλυψη της μοναξιάς που τους επιφυλάσσει το μέλλον. Κάποια κοπέλα μου έλεγε: "Εγώ είμαι το τελευταίο ωάριο της μητέρας μου. Γι' αυτό υπήρξα!".

- **Καταθλιπτική αποδοχή:** Η γυναίκα νιώθει ότι έχει διαπράξει λάθος, για το οποίο πρέπει να τιμωρηθεί. Δεν ήλπιζε ποτέ σε μια ζωή με νόημα, με χαρά, με λειτουργικές σχέσεις. Δεν είχε φανταστεί ποτέ σαν παιδί ότι μπορεί και δικαιούται να ζήσει μια ζωή που θα είναι ευχαριστιακά βιωμένη. Έτσι η αποδοχή του παιδιού δεν σημαίνει για αυτήν υπέρβαση, απόφαση ζωής, πίστη στο άπειρο έλεος του θεού, αλλά μια αποδοχή του μοιραίου.

Στα πλαίσια ενός γάμου, η διατήρηση μίας κήσης δεν παριστά πάντα μια ευλογημένη κατάφαση στη ζωή. Η μοιραία αποδοχή του παιδιού, δίχως την αντίστοιχη συνειδητή ανάληψη της προσωπικής ευθύνης του γονιού οδηγεί σε ανάλογες αδιέξοδες καταστάσεις.

Ως παιδοψυχίατρος θα ήθελα να αναφερθώ στα παιδιά που γεννιούνται μέσα σε γάμους στους οποίους δεν υπάρχει το κλίμα της αγάπης και της προσφοράς, αλλά μόνο της μιζέριας.

Στα πλαίσια αυτά το παιδί έρχεται στη ζωή, αλλά οι γονείς το χρησιμοποιούν ως:

Κάλυψη: Το παιδί αποτελεί την κάλυψη του κενού του ζευγαριού, που νιώθει ότι μόνο η παρουσία του παιδιού μπορεί να το σκεπάσει. Τότε όμως σ' αυτό το παιδί δεν θα επιτραπεί η ενηλικίωση και η αυτονόμηση, γιατί τότε το ζευγάρι θα έμενε πάλι μόνο. Το παιδί αυτό θα πρέπει να καλύψει όλες εκείνες τις ανεκπλήρωτες προσδοκίες των γονιών από την δική τους ζωή.

Όπλο: Οι ατέλειωτες διαμάχες του ζευγαριού απαιτούν την παρουσία του παιδιού που θα νομιμοποιεί την συνέχεια της σχέσης. Στην συνέχεια όμως τιμωρεί ο ένας τον άλλο, γιατί κράτησαν το παιδί που υπήρξε ο κύριος λόγος του γάμου τους. Στα πλαίσια αυτής της διαμάχης το παιδί χρησιμοποιείται πότε σαν όμηρος και πότε σαν όπλο επίθεσης τους ενός συντρόφου προς τον άλλο.

Βάρος: Οι γονείς κράτησαν στη ζωή το παιδί και στην συνέχεια του κλέβουν την ζωή, όπως ένιωσαν ότι τους την έκλεψε και αυτό όταν θυσιάστηκαν για να το κρατήσουν.

Τιμωρία: Το παιδί που το κράτησαν οι γονείς για να μη τιμωρηθούν από τον Θεό, αντιπροσωπεύει κατ' αυτούς την τυραννία και την σκληρότητα του Θεού. Οι γονείς παύουν να ζουν ευχαριστικά και το μόνο που προσφέρουν στον Θεό είναι η απελπισία και η απογοήτευσή τους.

Πρόσφατα συνεργάστηκα στα πλαίσια μιας οικογενειακής θεραπευτικής συνεδρίας, με ένα ζευγάρι με τέσσερα παιδιά. Επρόκειτο για δύο θρησκευόμενους νέους ανθρώπους που βρίσκονταν σε συνεχή διαμάχη για το ποιος κουράζεται περισσότερο. Παράλληλα τα παιδιά τους συναισθηματικά εγκαταλειμμένα, έκαναν αφόρητη φασαρία. Τους ρώτησα σχετικά με το πώς φαντάζονται ότι ζουν οι άνθρωποι που δεν βρίσκονται στον χώρο της Εκκλησίας. Μου εξέφρασαν την βεβαιότητα ότι περνούν καλύτερα οι εκτός, αφού δεν είναι υποχρεωμένοι να υπόκεινται σε κανόνες της Εκκλησίας. Κι αυτό ισχύει πράγματι όταν οι αξίες είναι ουσιαστικά κίβδηλες, όταν δεν έχουν αντίκρισμα και διαστρεβλωτικά θεωρούνται ως περιορισμοί στα πλαίσια μιας ψευδεπίγραφης υπακοής.

Μέσα σε μια μεταμοντέρνα εποχή, όπου κάθε αλήθεια και κάθε αξία σχετικοποιείται, έχουμε να εξετάσουμε αν τα πιστεύω μας είναι ισχυρά, δηλαδή λειτουργικά, ή αν πρόκειται για ιδεολογήματα που θα καταρρεύσουν. Έχουμε να καθαρίσουμε τις αιώνιες αξίες από τις προσμίξεις των τοπικών και χρονικών περιορισμών και να βιώσουμε την Αλήθεια που ή είναι πανανθρώπινη και οικουμενική ή διαφορετικά δεν είναι Αλήθεια.

Όταν οι άνθρωποι της Εκκλησίας δεν χαίρονται την ζωή τους, όταν θεωρούν την άσκηση σαν στέρηση και όχι σαν ενδυνάμωση, όταν διαστρεβλωτικά θεωρούν την

ερωτική επιθυμία ως μια απλή σωματική ανάγκη, τότε οδηγούνται στην διαστροφή του να θεωρούν ότι οι παντρεμένοι Άγιοι της Εκκλησίας είναι αυτοί που ουσιαστικά δεν υπήρξαν ποτέ παντρεμένοι.

Άραγε πραγματικά χρειάζεται κανείς να ζει ασκητικά για να αποφεύγει την ερωτική σχέση με τον σύντροφό του; Μα τότε ξέρετε πόσοι Άγιοι θα υπήρχαν στις μέρες μας; Όλα τα ζευγάρια που βρίσκονται σε διάσταση αλλά συμβιώνουν, ή αυτοί που κοιμούνται απογοητευμένοι από τον σύντροφό τους δίχως ερωτική διάθεση θα αποτελούσαν το κατ' εξοχήν δείγμα άσκησης και αγιότητας. Μα βέβαια δεν συμβαίνει αυτό.

Η γυναίκα που θα διστάσει εμπρός στην ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη δεν είναι μια γυναίκα αδύναμη και κακή, αλλά αυθεντική-ανθρώπινη. Η αγωνία της αποσταθεροποίησης εμπρός στην νέα κατάσταση, αντιστοιχεί ακόμα και σε μια επιθυμητή εγκυμοσύνη. Δεν είναι λίγες οι γυναίκες που ντρέπονται για τα επώδυνα και δυσάρεστα συναισθήματα που συνεπάγεται η εγκυμοσύνη. Δυστυχώς φοβούνται να τα εξωτερικεύσουν και να τα μοιραστούν ακόμα και με τον σύντροφό τους. Και πράγματι δεν είναι λίγες οι φορές που οι σύντροφοι ή οι πνευματικοί τις κατακρίνουν, μη κατανοώντας ότι αυτά τα συναισθήματα μπορεί να αντιστοιχούν στην υπευθυνότητα απέναντι στην ζωή, στην κατανόηση της ανεπάρκειας εμπρός στο θαύμα της δημιουργίας και στην ανατροπή της μέχρι τότε πορείας τους.

Η αναγνώριση της ύπαρξης των όποιων αρνητικών συναισθημάτων από την γυναίκα αντιστοιχεί στην γνησιότητά της και στην αυθεντικότητά της. Η ενοχοποίηση των όποιων αρνητικών συναισθημάτων της γυναίκας στην διάρκεια της κύησης, τάχα ως έλλειψη πνευματικότητας, οδηγεί στην καταρράκωση της σ' αυτή την ευαίσθητη περίοδο που διέρχεται. Στην πραγματικότητα όποιος δεν αντέχει τα αρνητικά συναισθήματα της γυναίκας εμπρός στην εγκυμοσύνη φανερώνει την δική του συναισθηματική ισοπέδωση, την δική του πνευματική ανεπάρκεια και την τραγικά ζωώδη αντίληψή του εμπρός στο μυστήριο της δημιουργίας. Η κατάστασή του όμως είναι πλέον τραγική καθώς δεν έχει συνείδηση της τραγικής αδυναμίας του, που την θεωρεί ως υπεύθυνη στάση και συνεπώς στερείται της ζωοποιού μετάνοιας.

Η άτεγκτη στάση απέναντι στους ανθρώπους και η ενοχοποίησή τους γιατί και μόνο λυγίζουν από το βάρος που καλούνται να σηκώσουν αποτελεί ύβρη ενάντια στη ζωή, που τάχα υπερασπίζεται.

Η ιδεολογική απαρίθμηση λογικών επιχειρημάτων, ο συναισθηματικός εκβιασμός και η απειλή τιμωρίας εκ μέρους του Θεού, αποτελούν όπλα αδύναμων, τραγικών, απάνθρωπων, μίζερων και ουσιαστικά άπιστων " πνευματικών" συμβούλων. Οι σύμβουλοι αυτοί δεν νοιάζονται για τον πάσχοντα άνθρωπο που έχουν δίπλα τους, αλλά για την διατήρηση της ιδεολογικής τους καθαρότητας.

Ο πνευματικός σύμβουλος που αδυνατεί και αρνείται να νιώσει μέσα στην ίδια του την ύπαρξη τον πόνο του ανθρώπου που αδυνατεί να κρατήσει το έμβρυο που

κυοφορεί, ουσιαστικά αναπαράγει το πρόβλημα καθώς και αυτός αρνείται αυτό που τον δυσκολεύει.

Βέβαια, σ' αυτό που έχουμε να επιμείνουμε είναι η υπέρβαση του προγραμματισμού. Ο προγραμματισμός οδηγεί σε ψευδαίσθηση παντοδύναμης επάρκειας που αποτελεί ζήτημα χρόνου η καταρράκωσή του. Ο προγραμματισμός ποτέ δεν είναι πλήρης γιατί τα δεδομένα στην διάρκεια της ζωής πάντα ανατρέπονται. Ένας προγραμματισμός στηρίζεται στον μύθο ότι κάποτε είμαστε έτοιμοι για να γίνουμε γονείς. Κανείς όμως δεν είναι απόλυτα έτοιμος για να φέρει στη ζωή ένα παιδί. Είμαστε πάντα ανέτοιμοι στο να γεννήσουμε, ανέτοιμοι στο να πεθάνουμε.

Η αναγνώριση της ανεπάρκειάς μας εμπρός στις κορυφαίες στιγμές της ύπαρξης, δημιουργεί και την δυνατότητα μιας πρώτης ελπίδας.

Όταν έχουμε το θάρρος να το αναγνωρίσουμε, τότε μπορούμε να σταθούμε ικανοποιητικά στην ανάπτυξη των παιδιών μας. Βέβαια όχι η απουσία προγραμματισμού, αλλά η υπέρβαση του προγραμματισμού παρέχει την ελπίδα, καθώς η αποδοχή της ζωής ξαφνιάζει και ζητά προτεραιότητα.

Αν θεωρήσουμε ότι πραγματικά ένας προγραμματισμός μπορεί να οδηγήσει τα πράγματα, τότε τα προγραμματισμένα παιδιά θα ήταν όλα ευτυχισμένα. Αυτό όμως δεν ισχύει. Αν ταυτόχρονα η ευκολία που οδηγεί στην έκτρωση, είναι τάχα η λύση, τότε δεν θα παρατηρούσαμε τις γυναίκες και τα ζευγάρια που κατέφυγαν σ' αυτήν, ανεξάρτητα της ηθικής τους, ανεξάρτητα της θρησκευτικότητάς τους, να αισθάνονται την γνήσια αίσθηση απώλειας, που δεν συνιστά μια απλή αίσθηση ηθικών τύψεων και ενοχών, αλλά μια υπαρξιακή, οντολογική, προσωπική απώλεια.

Στα ζευγάρια που δεν μπορούν να κρατήσουν τον καρπό της σχέσης τους, ήδη υπάρχει ρήξη. Δεν πρόκειται για κάποια τιμωρία, αλλά συνιστά φυσική συνέπεια της ζωής.

Δεν υπάρχει ζευγάρι που έχει καταφύγει σε έκτρωση, που να μην νιώθει αυτό το κενό. Η επώδυνη αυτή βίωση οδηγεί τα ζευγάρια στην απομάκρυνση και στον χωρισμό, είτε στην γνήσια ανάληψη της ευθύνης που τους παρέχει την δυνατότητα μιας ουσιαστικής και διαφορετικής αντίληψης της ζωής. Όταν η έκτρωση αναπαριστά ένα εύκολο αβασάνιστο σβήσιμο του λάθους - όπως με το Blanco, τότε το λάθος τείνει να επαναλαμβάνεται και όχι μόνο στο θέμα της εγκυμοσύνης. Η ζωή των ανθρώπων που καταφεύγουν στο Blanco τείνει να είναι γεμάτη σβησίματα, περιόδους ζωής που δεν θέλουν να θυμούνται, αποσπασματικές στιγμές ευχαρίστησης. Τότε τα σβησίματα κυριαρχούν και φτάνει κάποια στιγμή που ο άνθρωπος χάνει την δυνατότητά του να επεξεργαστεί τα δεδομένα της ζωής του και να έχει ουσιαστική σχέση τόσο με τους άλλους ανθρώπους, όσο και με τον εαυτό του. Η συγκάλυψη δηλαδή του λάθους, οδηγεί και στην συγκάλυψη της ελπίδας που θα μπορούσε να προκύψει από την υπεύθυνη επεξεργασία του λάθους.

Είναι πολύ εύκολο να αναφερόμαστε μόνο στις εκτρώσεις, αλλά στην καθημερινή κλινική πρακτική δεν είναι καθόλου αυτονόητη η ύπαρξη μιας μονογαμικής σχέσης, αφού αποτελεί κουραστική ρουτίνα η ύπαρξη εξωσυζυγικής σχέσης ή η ύπαρξη νεκρών γάμων.

Η εκκλησία έχει να απαντήσει αντιπαραθέτοντας το πνευματικό κατόρθωμα μιας ζωντανής ερωτικής μονογαμικής σχέσης που απαιτεί αυτοεκτίμηση, εγρήγορση, ευφυΐα, ταπείνωση και εφευρετικότητα. Η εκκλησία έχει να εξηγήσει ότι η άσκηση των ζευγαριών δεν συνίσταται στην απλή αποφυγή της ευχαρίστησης, αλλά στην συνειδητή αναζήτηση της βιωμένης χαράς μέσα στην καθημερινότητα.

Τότε πραγματικά θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για την νέα ζωή που γεννιέται μέσα στην κατάφαση της ζωής. Τότε η ζωή που γεννιέται μέσα στον έρωτα μπορεί πραγματικά να είναι όμορφη και ν' αποτελεί μεγάλη ευλογία. Εξ άλλου δεν είναι τυχαίο το ότι η νέα ζωή αναδύεται μέσα σε βίωμα ηδονής και χαράς.

Αν η ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη μπορεί να συνιστά μια κόλαση, ταυτόχρονα η κατάφαση στην ζωή αναπαριστά την είσοδο του Παραδείσου.

Και πραγματικά η λύση των προσωπικών διλημμάτων είναι κάπου εκεί στον χαιρετισμό που απηύθυνε ο γέροντας Σεραφείμ του Σάρρωφ στους ανθρώπους που τον πλησίαζαν: "Χριστός Ανέστη, χαρά μου".

Μόνο μ' αυτόν τον τρόπο της υπέρβασης, που δεν είναι μια θρησκευτική στάση, αλλά μια στάση ζωής, μπορούμε να υπερβούμε τις αντιξοότητες της ζωής μας.

Είναι τέτοιοι άνθρωποι που έχουν μίζερα κατανοήσει την άσκηση ως στέρηση και τιμωρία, στερώντας της την ζωογόνο δυναμική της, αφού την αποστερούν από την ελευθερία της επιλογής και κατανοώντας την ως μίζερη υποχρέωση.

Ο ειδικός νιώθει ότι δεν έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιήσει έτοιμες συνταγές, να επαναληφθεί, να ξεφύγει με έξυπνους χειρισμούς, να αποφύγει να αναλάβει το κόστος του πόνου που αντιστοιχεί, την τραγική αίσθηση της ελευθερίας.

Δεν μπορεί να επαναλάβει το τι είπε σε κάποιον άλλο, σε αντίστοιχο πρόβλημα, γιατί ποτέ δεν είναι το ίδιο. Δεν μπορεί να απαριθμήσει τα ιδεολογήματά του, γιατί τότε γίνεται αφόρητα κουραστικός και αποκρουστικός.

Δεν μπορεί να επιλέξει και να προτείνει τις πιο ανώδυνες επιλογές γιατί τότε στερεί από τον άλλο την λυτρωτική ανάληψη της ευθύνης του.

Δεν μπορεί να κρυφθεί πίσω από την ουδετερότητά του και να αρνηθεί στο να εκφράσει την προσωπική του άποψη, γιατί τότε αναπαράγει το πρόβλημά που του τίθεται.

Δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει δικανικό λόγο και να αναφερθεί απαξιωτικά στις συνέπειες της ανώριμης πορείας του άλλου, γιατί έτσι κρύβει την δική του ανωριμότητα πίσω από τον ορθολογισμό του.

Πιο παλιά χρειαζόταν και λίγη πονηριά ώστε κάποιος να ξεφύγει από την κλειστή κοινότητα και να κάνει μία εξωσυζυγική σχέση. Στις μέρες μας χρειάζεται πολύ εξυπνάδα, πολύ εφευρετικότητα, για να μπορέσει κανείς να έχει μια μονογαμική σχέση την οποία να υπερασπίζεται.

Αυτό μου δημιουργεί έναν συνειρμό μ' αυτό που είχα ζήσει πριν από χρόνια στην Σύρο. Μου είχαν ζητήσει πριν την ομιλία μου σε γονείς, να μιλήσω στα παιδιά του Γυμνασίου. Τους ρώτησα: "Τι θα θέλατε να συζητήσουμε;". Σιωπή. Κάποιο κοριτσάκι, καλή μαθήτρια, είπε δισταχτικά: " Να μιλήσουμε για τα ναρκωτικά". Την ρώτησα: " Παίρνεις ή πρόκειται να πάρεις εσύ ναρκωτικά;" "Όχι! Δεν παίρνω, ούτε πρόκειται". "Τότε γιατί να μιλήσουμε για τα ναρκωτικά; Κάτι για την ζωή σας, τι θέλετε;". Έπεσε μια μεγάλη σιωπή. Τους ρωτώ: "Είναι καλό, να είναι κανείς καλός άνθρωπος;". Απαντούν όλοι μαζί όπως απαντούν τα παιδιά αυτής της ηλικίας: "Ναι κύριε!". Τους ξαναρωτώ: "Γιατί συμφέρει να είσαι καλός άνθρωπος;" Επικράτησε μια παγερή σιωπή. Μετά από κάποια ώρα σιωπής, πετάχτηκε ένα παιδί: - "Να πω κύριε;" -Ναι. - Ότι θέλω να πω; - Ότι θέλεις να πεις. - Δεν συμφέρει να είναι κανείς καλός άνθρωπος, συμφέρει να είναι κακός. Τότε έχει και αυτοκίνητα και λεφτά και γυναίκες και τα πάντα.

Μετά απ' αυτό η σιωπή λύθηκε και τα παιδιά άρχισαν να γελούν και να σχολιάζουν έντονα.

Τα παιδιά αυτά, παιδιά "καλών οικογενειών", ενώ σε ιδεολογικό επίπεδο θεωρούσαν ότι είναι καλό να είναι κανείς καλός άνθρωπος, η εμπειρία τους από την δική τους ζωή και από την ζωή των γονιών τους ήταν το ότι το να είναι κανείς καλός άνθρωπος, συνιστά αρνητικό στοιχείο για την ζωή του, αφού οδηγεί στην στέρηση χαράς. Τα παιδιά αυτά έβλεπαν τους γονείς τους να επιστρέφουν από την εργασία τους και να μην είναι ευχαριστημένοι απ' αυτό που είχαν βιώσει. Αντίθετα, να γκρινιάζουν διαρκώς για την καθημερινή τους πραγματικότητα.

Αλλιώς, θα πρέπει να θεωρήσουμε ότι η τεκνοποίηση είναι η τιμωρία των συντρόφων για την ευχαρίστηση της συνεύρεσης. Αλλά αυτό θα ήταν πολύ μίζερο. Τότε ο Θεός θα ήταν πραγματικά ένας σαδιστής που θα επέτρεπε την ευχαρίστηση, ώστε να μπορεί στην συνέχεια να τιμωρήσει. Πιστεύω όμως ότι κάτι τέτοιο δεν μπορεί να είναι ο Θεός του Ελέους και των Οικτιρμών.

Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, με αναπηρίες έχουν νόημα ύπαρξης. Οι νέες ανεπτυγμένες εικονιστικές μέθοδοι κατά τη διάρκεια του πρώιμου σταδίου στην εγκυμοσύνη δίνουν δυνατότητα αναγνώρισης παιδιών που έχουν αναπηρίες ή πάσχουν από σύνδρομα που θα τα καταστήσουν ανθρώπους με ειδικές ανάγκες.